

Mitä kunnat voivat tehdä metsien monimuotoisuuden edistämiseksi

Juha Tuononen
metsänhoidon asiantuntija

Yleistä monimuotoisuudesta

- Metsien monimuotoisuuden säilyttämiseksi tarvitaan luonnonsuojelualueiden lisäksi aktiivisia luonnonhoitotoimia talousmetsissä sekä luontokohteiden huomioon ottamista.
- Talousmetsien luonnonhoito on keskeistä metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisessa, koska suurin osa metsistämme on talousmetsiä.
- Metsänhoidon suositukset:
  - ”Mitä monimuotoisempia ja runsaslajisempia metsät ovat, sitä paremmin ne kykenevät sopeutumaan ilmastonmuutokseen.”
  - Lähde: [Lajien turvaaminen metsänkäsittelyssä - Päättöksenteko | Metsänhoidon suositukset](#)

Kuva: Juha Tuononen

Sopeutuminen eri aikajänteillä

- Oikeilla valinnoilla voidaan vähentää ilmastonmuutoksen haitallisia vaikutuksia ja samalla varautua tuleviin muutoksiin.
- Metsien rakenteelliset muutokset ovat hitaita, joten huolellinen metsien hoidon ja käytön suunnittelu eri aikajänteille.
- Lyhyt aikaväli (alle 25 vuotta)
  - Metsien vastustuskyvyn lisääminen
- Keskipitkä aikaväli (25-50 vuotta)
  - Haavoittuvuuden vähentäminen, elinvoimaisuuden vahvistaminen
- Pitkä aikaväli (yli 50 vuotta)
  - Tavoitteena muuttuviin olosuhteisiin sopeutuneet metsät.

Metsänhoidon suositukset 2025

Metsäkeskus

Miten monimuotoisuutta voidaan turvata?

#monimetsä

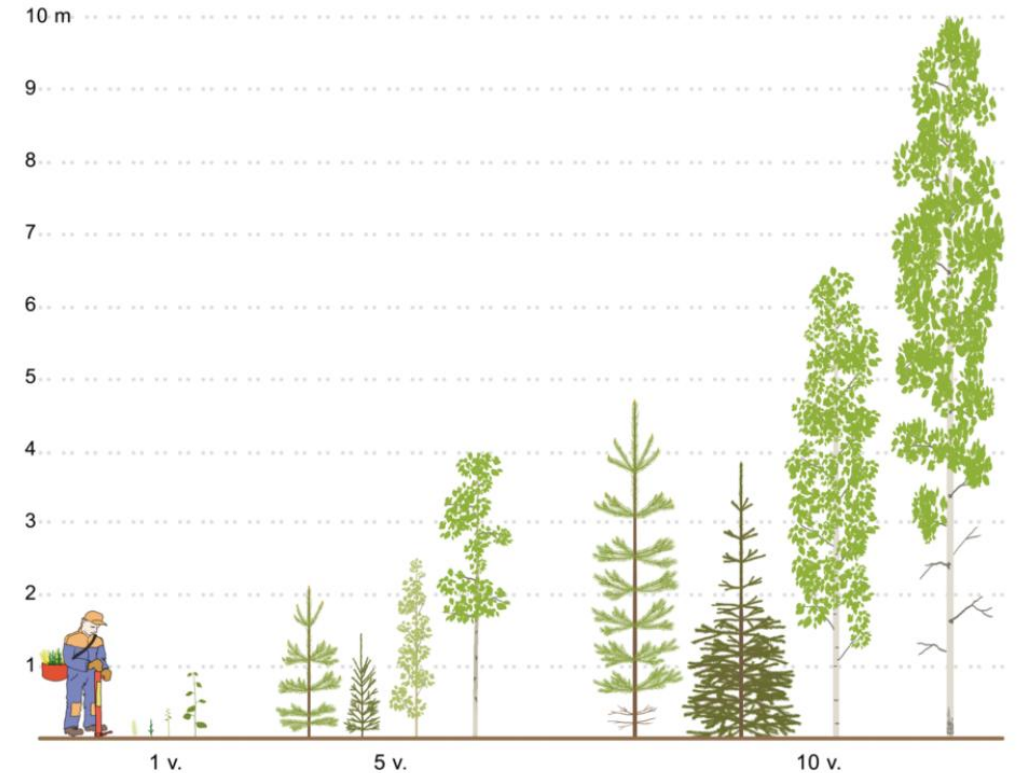

Monimuotoisuuden huomiointi

- Talousmetsien luonnonhoidon tarkistuslistalla mm.
  - Säästetään riistatiheikköjä
  - Säilytetään sekapuustoisuus
  - Ylläpidetään puulajimäärä
  - Kierretään vaikeat ja vähäarvoiset kohteet
  - Jätetään säästöpuuryhmiä
  - Säästetään lahopuut
  - Tehdään tekopökkelöitä
  - Jätetään vesien varsille suojavyöhykkeet
  - Jätetään soiden reunoille vaihettumisvyöhykkeet
  - Edistetään luontoarvoja peltojen reunavyöhykkeellä

Sekapuustoisuuden suosiminen

- Sekapuustoisuudella voidaan pienentää tuhoriskejä ja se on arvokasta monimuotoisuudelle, maaperän ominaisuuksille sekä metsien virkistyskäytölle.
- Viljelymateriaalin aiempaa nopeammasta kasvutahdista johtuen, jalostetut ja mätästysalueelle istutetut kuuset pystyvät kilpailemaan alkukehityksessä luontaisten, siemensyntyisten koivujen kanssa.
- Eri puulajien kasvurytmien ja kasvupaikkavaatimusten huomioon ottaminen vaatii usein tarkempaa suunnittelua, kuin yhden puulajin kasvatus.
- Tavoitteena on, että sekapuustoisuus säilyy koko kiertoajan.

Kuva: [Sekametsän kasvatus - Kuvaus | Metsänhoidon suositukset](https://metsanhoidonsuositukset.fi/fi/toimenpiteet/sekametsan-kasvatus#section-p413),
<https://metsanhoidonsuositukset.fi/fi/toimenpiteet/sekametsan-kasvatus#section-p413>

Puulajimäärän ylläpito

- Suositeltavaa on, että yhtään puulajia tai pensaikkoa ei raivata käsittelyalueelta kokonaan pois.
- Monimuotoisuudelle erityisen tärkeitä puulajeja ovat pihlaja, raita, leppä, haapa, tuomi, kataja ja jalot lehtipuut.
- Monimuotoisuudelle arvokkaille ja säästettäville puuyksilöille turvataan riittävä kasvutila.
- Jos metsikön puulajimäärän säilyttäminen onnistuu säästöpuuryhmissä ja riistatiheiköissä, tavoite itsessään ei tuota kustannusvaikutuksia.

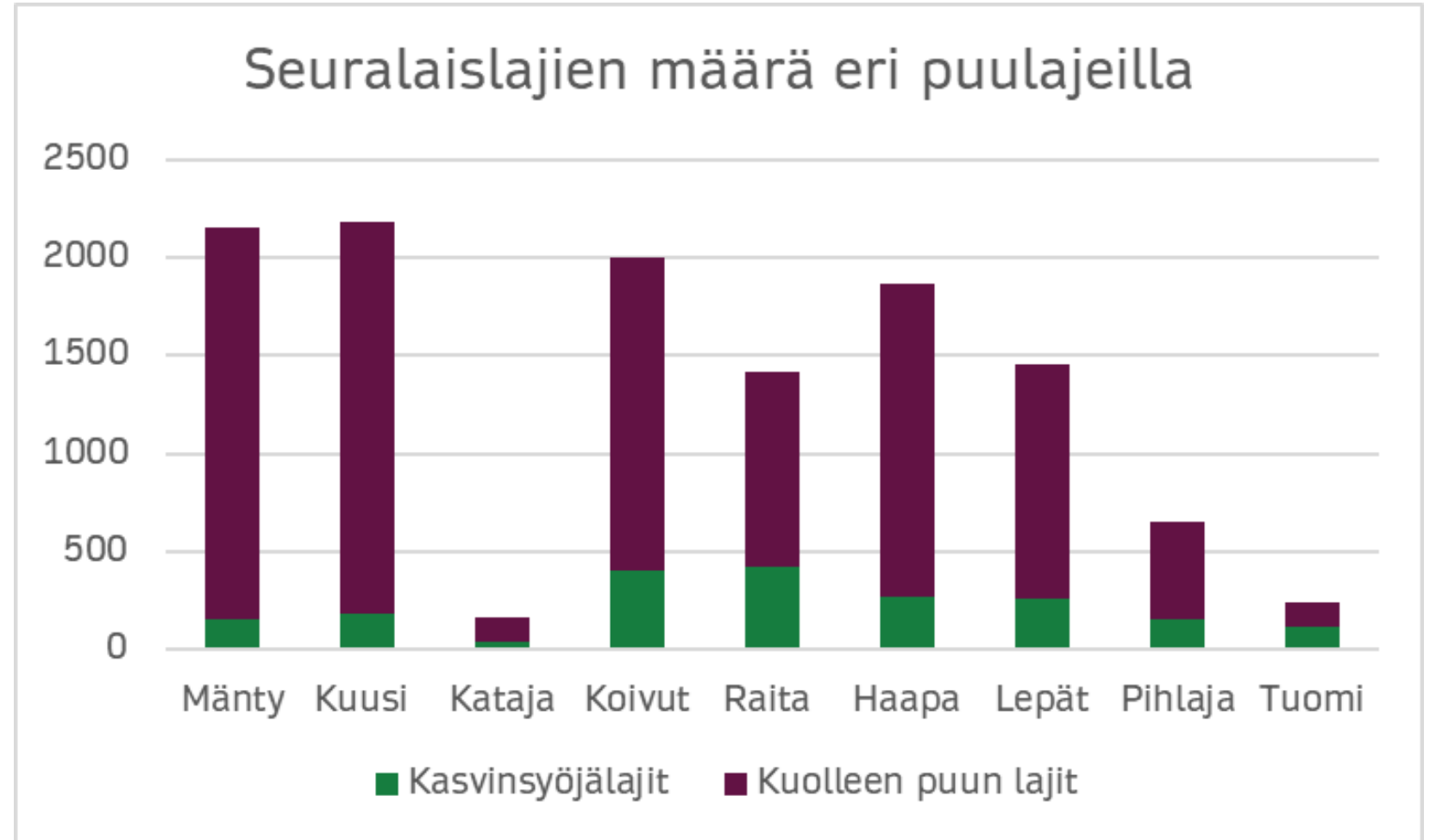

Nuoren raidan tunnistaa muista pajuista vaalean vihreästä kuoresta. Raita kasvaa puumaiseksi ja vanhan raidan runko on pystysuuntaisesti uurtunut eli nimensä mukaisesti raitainen.

Monimuotoisuudelle tärkeitä puita

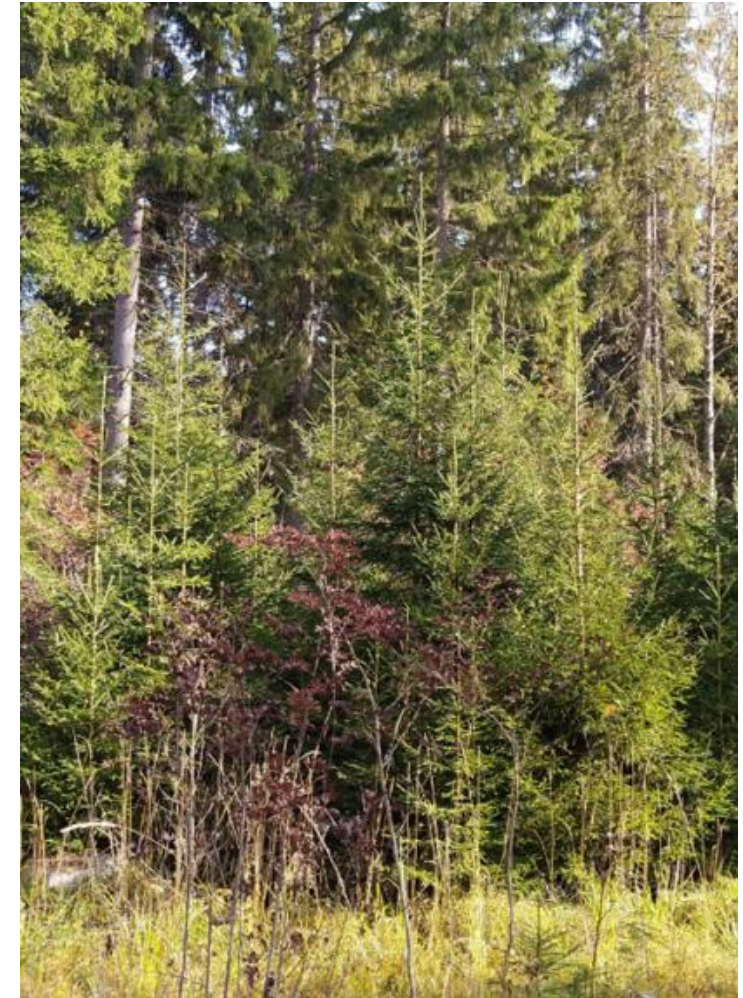
- Eniten kasvinsyöjlajeja elää raidalla ja koivulla.
- Näillä myös eniten lajeja, jotka eivät tule toimeen muilla puulajeilla.
- Kuolleesta ja lahosta puusta riippuvaisia lajeja eniten männyllä, kuusella, koivulla ja haavalla.
- Erityisesti harvalukuisten puulajien jättäminen on tärkeää monimuotoisuudelle.

Säästöpuuryhmät ja riistatiheiköt

- Säästöpuut on parasta keskittää ryhmiin
- Säästöpuiden kohdentaminen etenkin elinympäristöjen ja vesistöjen suojavyöhykkeiden yhteyteen on hyvää luonnonhoitoa.
- Aiemmissa hakkuissa jätettyjä säästöpuita ei kaadeta seuraavissa hakkuissa
- Tiheiköt voi sijoittaa esim. kosteisiin painanteisiin tai kuvion reunalle sekä kohteisiin, joissa on runsaasti mustikan varpua.
- Säästöpuuryhmien ympärillä harvennushakkuu voidaan tehdä voimakkaampana, edistään varpukasvillisuutta.
- Säästöpuuryhmän valinnassa otetaan huomioon turvallisuus: Sähkö- ja puhelinlinjat, liikenneväylät.

Kuva: Juha Tuononen

Säästetään lahoppuut

- Säästöpuiden jättämisellä ja kelo-, kolo- ja maapuiden säästämällä lahoppuun määrää on saatu lisättyä talousmetsissä.
- Lisäystä tarvittaisiin erityisesti järeän yli 20 cm kuolleen puun määrään.
- Metsänkäsittelyssä säästetään lahoppuut, erityisesti järeät rungot.
- Järeät pitkälle lahonneet rungot kierretään.
- Kirjanpainajien kuivattamat ja jo kuolleet puut eivät muodosta ympäröiville puille terveysuhkaa.

Kuva: Juha Tuononen

Suoja-, vaihettumis- ja reunavyöhykkeet

- Vesistöjen varteen suositellaan jätettäväksi käsittelemätön suojakaista, josta ei raivata pensaskasvillisuutta tai monimuotoisuudelle arvokkaita puita.
  - Puuston annetaan kehittyä monikerroksiseksi.
  - Lisätietoa: [Suojavaiohykkeet ja rantametsät \(Metsänhoidon suositukset\)](#)
- Soiden ja kankaiden vaihettumisvyöhykkeille säästetään matalia kasveja riistan suojaksi.
  - Säästetään vähämerkityksisiä puita ja pensaita.
  - Tavoitteena, että puusto pienenee suota kohti mentäessä.
  - Jätä uudistushakkuissa vaihettumisvyöhykkeen leveydeksi vähintään 15 metriä.
- Myös peltojen reunavyöhykkeillä suositaan monikerroksellisuutta ja säilytetään lajiston monimuotoisuutta.
  - Erityisen tärkeitä ovat marjoja tai pähkinöitä tuottavat lajit, kuten pihlaja, tuomi, paatsama, tammi ja pähkinäpensas
- Lisätietoa: [Talousmetsien luonnonhoidon keinot | Metsäkeskus](#)

Elinympäristöjen aktiivinen hoito ja kunnostus

Elinympäristöjen aktiivinen hoito + kunnostus

- Monimuotoisuudelle arvokkaissa elinympäristöissä voi olla hoito- tai kunnostustarvetta.
- Hoitotarve voi syntyä luontaisesta puuston kasvusta, joka uhkaa muun muassa arvokasta lehdon tai paahde-elinympäristön lajistoa.
- Kunnostustarve on syntynyt yleensä ihmisen toiminnan kuten ojituksen seurauksena.
- Elinympäristöjen hoitoa ja kunnostusta voidaan tehdä arkimetsänhoidon yhteydessä
- Lisätietoa: [Elinympäristöjen hoito ja kunnostus | Metsäkeskus](#)

Kuva: Jukka Ruutiainen, Suomen metsäkeskus

Kuntien ja seurakuntien luonnonsuojelumahdollisuudet

Suojelukeinot ja korvaukset kunnille

- Mikäli kunta myy alueen valtiolle maapohjineen, siitä saa täyden korvauksen.
- Jos kunta haluaa säilyttää alueen hallinnassaan, suojelun voi toteuttaa perustamalla yksityisen luonnonsuojelualueen.
- Metsätalousmaalla sijaitsevasta yksityisestä luonnonsuojelualueesta maksetaan kunnalle korvaus, joka on enintään 50 % kohteen metsätaloudellisesta arvosta.
- Jos suojeluun aiottu alue on kaavoitettu virkistysalueeksi, se laskee korvausta.
- Suojeltavan alueen käyttötavat ja luonnonhoidon tarpeet sovitaan yhdessä ELY-keskuksen kanssa.
- Lisätietoa: [Kuntien ja seurakuntien METSO | Metsonpolku](#)

Vinkit lisätietojen äärelle

Lisätietoa

- Metsäkeskuksen verkkosivut, www.metsakeskus.fi
  - Verkkosivu: [Talousmetsien luonnonhoito | Metsäkeskus](#)
  - Koulutukset ja verkkokurssit
  - YouTube-videot (esim. [Luonnonhoito ja energiapuuhakkuut](#))
  - [Monimuotoisuuden turvaaminen taimikonhoidossa -esite](#) (pdf)
  - [Monimuotoisuuden turvaaminen nuoren metsän hoidossa ja pienpuun korjuussa -esite](#) (pdf)
  - [Lahopuu rikastuttaa metsäluontoa -esite](#) (pdf)
    - Sekä muut Monimetsä-hankkeen materiaalit: [Monimetsä | Metsäkeskus](#)
  - Avoimet metsä- ja luontotiedot, Luonnonhoidon paikkatietoaineistot, [Luonnonhoito | Metsäkeskus](#)
  - Metsään.fi-palvelu: omat metsä- ja luontotiedot, sähköinen asiointi, palveluntarjoajien yhteystiedot, [Metsään.fi | Metsäkeskus](#)

Kiitos mielenkiinnosta!